

SYLWIA SZCZYGIEL
(Wrocław)

LICET SAPERE SINE POMPA, SINE INVIDIA
JUBILEUSZ DZIEWIĘCDZIESIĘCIOLECIA
PROFESOR LUDWIKI RYCHLEWSKIEJ

20 i 21 kwietnia 2007 roku społeczności akademickiej Uniwersytetu Wrocławskiego przypadł w udziale zaszczyt uświetnienia jubileuszu dziewięćdziesięciolecia Profesor Ludwika Rychlewskiej. W tych dniach odbyła się ogólnopolska konferencja naukowa pod tytułem: *Ludwika Rychlewska – pionier nauki wrocławskiej, wybitny znawca antyku*. Uroczystość zorganizował Instytut Filologii Klasycznej i Kultury Antycznej przy wsparciu władz Uniwersytetu Wrocławskiego oraz Fundacji dla Uniwersytetu. Komitetowi Organizacyjnemu przewodniczyła prof. dr hab. Lucyna Stankiewicz.

Miejsce Pani Profesor na kartach historii Uniwersytetu Wrocławskiego jest szczególne. W 1936 roku zaczęła studiować filologię klasyczną na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie. Podczas okupacji niemieckiej kontynuowała naukę na tajnych kompletach. W 1945 roku złożyła egzamin końcowy. Jesienią tego roku przybyła wraz z Jerzym Łanowskim do stolicy Dolnego Śląska. W dniu 6 maja 1946 roku odbył się we Wrocławiu oficjalny egzamin magisterski Ludwika Rychlewskiej. Warto podkreślić, że uzyskany przez Panią Profesor dyplom otrzymał numer drugi (dyplom nr 1 otrzymał Jerzy Łanowski). Jubilatka zawsze uczestniczyła i nadal uczestniczy w życiu Instytutu, Wydziału Filologicznego oraz Uniwersytetu. Pełniła funkcję prodziekana do spraw dydaktycznych oraz dyrektora Instytutu Filologii Klasycznej. Ponadto brała udział w pracach Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego (prezes I Wydziału). Jest członkiem prezydium Komitetu Nauk o Kulturze Antycznej PAN oraz członkiem honorowym Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Filologicznego. Należy również do międzynarodowej Akademii Krzewienia Łaciny (*Academia Latinitati Fovendae*).

Trudno omówić w kilku słowach działalność naukową i wydawniczą Pani Profesor ze względu na Jej wszechstronne zainteresowania. Przedmiotem badań była bowiem nie tylko starożytna literatura grecka i łacińska, lecz także na przykład retoryka bizantyńska i łacińska twórczość Szymona Szymonowica. Imponujące wyniki osiągnęła Profesor Rychlewska w zakresie rekonstrukcji fragmentarycznie zachowanych dzieł autorów starożytnych. W 1971 roku w Lipsku ukazało się krytyczne wydanie fragmentów komedii Turpiliusza w serii *Bibliotheca Scriptorum Graecorum et Romanorum Teubneriana*¹.

¹ *Turpilius comici fragmenta edidit, commentario critico et exegetico instruxit, quaestiones Turpilianas praemisit* Ludovica Rychlewska, B. G. Teubner, Lipsiae 1971.

Dorobek Pani Profesor obejmuje wiele artykułów i książek, publikowanych w kraju i za granicą. Wśród nich wymienić należy wydane niedawno *Dzieje literatury rzymskiej*². Za pracę naukową i dydaktyczną wielokrotnie otrzymywała nagrody i odznaczenia, między innymi Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski i Medal Komisji Edukacji Narodowej oraz Medal Uniwersytetu Wrocławskiego. Należy podkreślić, że działalność naukowa, dydaktyczna i organizacyjna Profesor Rychlewskiej miała miejsce w trudnych pod wieloma względami czasach. Przez te lata Pani Profesor była człowiekiem niezwykle pomocnym i życzliwym wobec studentów i współpracowników. Życie Jubilatki jest dowodem na to, że „można być mądrym, nie okazując dumy, nie budząc zawiści”³.

Spotkanie humanistów rozpoczęło się od uroczystego otwarcia, którego dokonała dyrektor Instytutu Filologii Klasycznej i Kultury Antycznej, prof. dr hab. Joanna Sachse. Powitała przybyłych na tę uroczystość gości: Władze Miasta i Uniwersytetu Wrocławskiego, członków Rady Wydziału, filologów klasycznych – przedstawiciele wszystkich ośrodków naukowych w Polsce, historyków, prawników, a także przyjaciół i kolegów Pani Profesor. Następnie przemówienia okolicznościowe wygłosili: Rektor prof. dr hab. Leszek Pacholski, Dziekan Wydziału Filologicznego prof. dr hab. Michał Sarnowski oraz Marszałek Województwa Dolnośląskiego prof. dr hab. Andrzej Łoś. Prelegenci podkreślili ogromny wkład Pani Profesor do rozwoju nauki wrocławskiej, życząc Szanownej Jubilatce *plurimos annos*. Doniosłym akcentem uroczystości było wręczenie Pani Profesor przez Rektora uczelni medalu pamiątkowego Uniwersytetu Wrocławskiego. Następnie zaproszeni goście w ciepłych, życzliwych i serdecznych słowach złożyli Profesor Rychlewskiej gratulacje. W dalszej części spotkania głos zabrała sama Jubilatka, dziękując wszystkim za okazaną życzliwość, serdeczność i szacunek. Pani Profesor przedstawiła okoliczności, w jakich kształtowało się Jej zainteresowanie antykiem i filologią klasyczną. Wspomniała o latach nauki we Lwowie, swoim rodzinnym mieście, kiedy uczestnicząc w tajnych seminariach osiągała pierwsze sukcesy naukowe. Następnie ukazała początki swojej działalności we Wrocławiu. W niezwykle ciepłych słowach wyraziła się o wybitnych, nieżyjących już profesorach (między innymi o Jerzym Kowalskim, Jerzym Manteufflu, Władysławie Strzeleckim i Jerzym Łanowskim), którzy wywarli ogromny wpływ na rozwój Jej zainteresowań.

Sesję naukową rozpoczęły referaty o charakterze wspomnieniowym. Życie i działalność naukową Pani Profesor przedstawiła prof. dr hab. Lucyna Stankiewicz. Odczyt pt. *Ludwika Rychlewska i studenci* wygłosiły prof. dr hab. Janina Ławińska-Tyszkowska oraz prof. dr hab. Alicja Szastyńska-Siemion. Prelegentki mówiły o Jubilatce jako doskonałym pedagogu, który wykształcił wielu magistrów i doktorów (w tym habilitowanych). Kolejne referaty wiązały się tematycznie z licznymi zainteresowaniami naukowymi Profesor Rychlewskiej i dotyczyły różnych gatunków literatury greckiej i łacińskiej, między innymi eposu (prof. Jerzy Styka, *Znaczenie „Annales” Enniusza w rozwoju rzymskiego eposu narodowego*, prof. Joanna Rostropo-

² L. Rychlewska, *Dzieje literatury rzymskiej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2005.

³ Sen. *Epist.* 103, 5.

wicz, „*Fajnomena*” *Aratosa w przekładzie Jana Kochanowskiego*), komedii (prof. Ewa Skwara, *Pochwała „Teściowej” – „Hecyra” Terencjusza*, prof. Zofia Głombiowska, *Ślady lektury komedii rzymskich w „Foriceniach” Jana Kochanowskiego*), tragedii (prof. Elżbieta Wesołowska, *W Grecji czyli nigdzie. Mitologia w tragediach Seneki*), biografii (prof. Marian Szarmach, *Motywy erotyczne w „Vita Apollonii” Filostrata*), romansu (prof. Sylwester Dworacki, *Życie codzienne w „Opowieści Etiopskiej” Heliodora*) oraz poezji chrześcijańskiej (prof. Stanisław Stabryła, *Rewokacje biblijne w „Peristephanon” Prudencjusza*) i nowożytnej (prof. Teresa Szostek, *Postać króla Zygmunta Augusta w poezji Piotra Rojzjusza*). Referaty wywołały ożywioną dyskusję, z której wynikało, że prace Pani Profesor nie są zamkniętą kartą w dziejach filologii klasycznej, lecz wciąż funkcjonują w obiegu naukowym. Stanowią one punkt wyjścia do badań dla młodszych pokoleń filologów klasycznych i historyków starożytnych.

Pierwszy dzień obrad uświetniły również występy artystyczne. Po południu odbyło się przedpremierowe przedstawienie *Rycerzy* Arystofanesa oparte na przekładzie prof. dr hab. Janiny Ławińskiej-Tyszkowskiej w reżyserii Pawła Pawlika. Wystąpili aktorzy z Akademii Wyobraźni: Barbara Pawlic, Alicja Pietrucka, Dawid Maciąski i Piotr Michałowski. Na zakończenie zebrani usłyszeli występ chóru Uniwersytetu Wrocławskiego „Gaudium” pod dyrekcją Alana Urbanka.

Drugi dzień sesji rozpoczął się mszą św. w intencji środowiska filologów klasycznych w kościele pod wezwaniem Najświętszego Imienia Jezus (Kościół Akademicki). Mszę celebrowali: proboszcz parafii ks. prof. Piotr Nitecki, uczniowie Pani Profesor: ks. dr Franciszek Filipek, ks. mgr Jan Ożóg, ks. mgr Kazimierz Wojtoń oraz ks. mgr Piotr Jurzyk i mgr Stanisław Wilczyński.

Na porannym posiedzeniu wygłoszono jedenaście referatów. Ich tematyka obejmowała różnorodne kwestie związane zarówno z poszczególnymi gatunkami literackimi (dr Tomasz Sapota, *Tradycja lucylińska u Juwenalisa i Makrobiusza*, dr Izabela Bogumił, *Owidiuszowa elegia na urodziny. Tradycja, oryginalność, sztuka*), jak i z życiem codziennym w starożytnej Grecji i Rzymie (prof. Wiesław Suder, *Epidemie i medycyna w republice rzymskiej*, dr Gościwit Malinowski, *Rzymianie w Afryce*, dr Mateusz Żmudziński, *Kilka uwag o życiu codziennym rzymskiego prowincjusza*, dr Małgorzata Wróbel, *Romansopisarze greccy o Egipcie*, dr Krzysztof Morta, *Lampart w literaturze rzymskiej*).

Ostatnią część sesji naukowej stanowiło Forum Młodych, na którym swoje odczyty wygłosiły doktorantki z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (mgr Katarzyna Kaniewska, *Sposoby hellenizacji w komediach Terencjusza*, mgr Aleksandra Maciejewska, *Fabula in palliata. Elementy bajki w komedii rzymskiej*) oraz z Uniwersytetu Wrocławskiego (mgr Joanna Pieczonka, *Tradycyjne wyrażenie „par pari respondere” jako fragment codziennego dyskursu w komedii rzymskiej*, mgr Aleksandra Arndt, *Amor i Venus w elegiach Tibullusa*, mgr Sylwia Szczygieł, *Rozwój i doskonalenie technik badawczych filologii klasycznej na przykładzie dzieła „De compendiosa doctrina” Noniusza Marcellusa*). Odczyty wzbudziły zainteresowanie słuchaczy, czego przejawem były liczne pytania zadawane prelegentom.

Obrady zamknęła prof. Lucyna Stankiewicz, która podziękowała gościom za przybycie i uczestnictwo w tym niecodziennym jubileuszu. Materiały związane z sesją

naukową zostaną opublikowane przez Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego. Konferencji towarzyszyła także wystawa publikacji naukowych oraz dokumentów i zdjęć Pani Profesor, pochodzących z prywatnego archiwum bądź z księgozbioru Biblioteki Instytutu Filologii Klasycznej i Kultury Antycznej. Uroczystość jubileuszowa była niezwykle wzruszająca. Odznaczała się serdeczną atmosferą, a zarazem miała istotną wartość naukową – godną Jubilatki i Jej wieloletniego dzieła.

ARGUMENTUM

Describitur conventus mense Aprili anno MMVII Wratislaviae habitus, quo celebrabatur nonagesimus dies natalis Ludovicae Rychlewska, feminae doctissimae, cuius studia multos auctores Graecos et Latinos, etiam medii et recentioris aevi, complectuntur, sed cui maximam gloriam apud totius orbis terrarum philologos attulerunt disquisitiones de vetustissimis Romanorum litteris atque fragmentorum, quae adhuc de Turpili comoediis asservantur, editio.